



AVRAM IANCU - 200!



Nr.7(47/iulie 2024)

Mihai Eminescu, îndepartat („exilat”) și bolnav la Iași, 1884-1886

Ing. Nicolae IOSUB

În perioada 1874- 1877, după terminarea studiilor universitare, Mihai Eminescu a trăit și a lucrat o primă perioadă la Iași, ca director al Bibliotecii Centrale Universitare, ca inspector școlar pe județele Vaslui și Iași și apoi ca jurnalist la *Curierul din Iași*. La Biblioteca Universitară, Eminescu se simțea în largul lui, această activitate aducându-i multe satisfacții, poetul găsimându-și un loc liniștit, potrivit cu firea lui singuratică, înconjurat de cărți, pe care le aprecia și le iubea mult. Din păcate, după un an el este numit revizor școlar pe județele Vaslui și Iași, în locul lui fiind numit Dimitrie Petrino.

• La Iași, Eminescu a luat contact cu *Societatea Junimea*, unde citea din poeziile sale, așteptând părerile colegilor săi și, în special, a lui Maiorescu și Alecsandri. La început, Eminescu era receptiv la observațiile colegilor săi, dar, cu trecerea timpului, a observat că unele păreri erau greșite, fiind puțini cei ce se pricepeau la poezie, unii chiar criticându-l. După plecarea lui Maiorescu la București, aceste critici, tot mai frecvente, îl deranjau pe Eminescu, neacceptând să țină cont de observațiile colegilor.

• Într-o scrisoare către T. Maiorescu, din 15 octombrie 1877, M. Eminescu spune: „...o scăpare din Iași mi-ar fi fost cât se poate de plăcută. Căci nimic nu întrece mahalagismul ieșan, nici vorbăria goală înrădăcinată la „Junimea” nici discuția cam trivială pe care onorabila societate, de câtăva vreme, o face să înflorească față de toate producțiile literare. Pe de altă parte, trebuie în adevăr de ținut în seamă că această societate este totuși singura care arată oarecare pricepere în ce privește produsele literare.

• *Eu, din parte-mi, cred că am făcut câțiva pași înainte, Junimea este de părere că am dat înapoi. Și totuși – adevărat sau fals – este cel puțin o judecată, la care în altă parte cu greu te-ai putea aștepta. În București, politica, ca ocupație intelectuală, a întrecut pentru multă vreme literatura...”*

• De la „Junimea”, Mihai Eminescu, l-a apreciat pe junimistul Nicolae Gane, pentru talentul său de povestitor, în schimb acesta nu a văzut talentul poetului și nu l-a considerat la adevărata lui valoare, scriindu-i lui Maiorescu: „În privința lui Eminescu am să te rog (între noi) să fii ceva mai zgârcit cu laudele, fiind că se smintește băetul. De când prin scrisorile tale îi trimiți ici, colo câte o vorbă de încurajare s-a făcut nesuferit în „Junimea”, nu mai admite nici o critică, și se crede mai presus de toți ceilalți muritori. Mi-e frică să nu-și iasă din țifțină, mai ales că nici până acum nu prea calcă pe pământ sănătos” (N. Gane- Scrisoare către T. Maiorescu din 22 decembrie 1876).

• Xenopol condamnă și el *Junimea*, care nu l-a înțeles și apreciat pe Eminescu la adevărata lui valoare spunând: „Din motive de gașcă literară potrivnicii Junimei – și aceștia erau mulți,- își băteau joc de poeziile lui Eminescu. A trebuit să înnebunească, să moară, să se creeze în jurul lui legenda – din nenorocire prea adevărată – a unei vieți petrecute în torturi, pentru ca mințile contimporanilor să fie trezite din orbirea lor, pentru ca să recunoască că în Eminescu țara pierduse pe unul din cei mai nobili fii ai săi”.

• Întâmplarea se produce după ce Maiorescu pleacă la București, în funcția de ministru. Eminescu nu mai era de acord ca junimiștii să-i modifice poeziile, înainte de publicare, chiar dacă, uneori, ele erau criticate de colegii lui. El își dădea seama de valoarea lui în poezie, față de ceilalți junimiști.

• Venind guvernul liberal la putere, Eminescu este destituit din funcția de revizor școlar și este nevoit să vină la București, redactor la ziarul partidului conservator, *Timpul*, unde lucrează până la îmbolnăvirea sa, 28 iunie 1883. Este internat în sanatoriul lui Șuțu din București și cel de la Ober-Dobling din Viena, unde își revine din boală.

• În aprilie 1884, după ce Eminescu sosește în țară, după călătoria în Italia, este trimis la Iași și i se pregătește o preocupare, cea de sub-bibliotecar. El este, împotriva voinței sale, îndepartat de București, de teamă să nu se apuce din nou de publicistică, în care ar fi criticat guvernarea și pe politicieni.

• În scrisoarea lui Maiorescu către A. Chibici - Revneanu din 14/26 martie 1884, se vede dorința celor din București de a-l expedia pe Eminescu la Iași: „Te rog, vino cu Em., dacă starea sa continuă a se îndrepta, direct la Iași. Vorbește acolo cu Missir. Noi credem, că Em. Să stea deocamdată sau cu Creangă, sau cu preotul Ienăchescu în Iași. Sau poate să meargă la Ipotești, unde se află acum soru-sa Harieta. (Aflu dintr-un ziar de aici, că fratele său mai mare, care se afla acolo, a murit de câteva zile). Am scris sorei pentru succesiunea rămasă de la bătrânul. Îndată ce-mi va răspunde comunic rezultatul lui Missir pentru ca să-l aflu d-ta la sosirea în Iasi... De ce nu-mi răspunde Em. la scrisoarea mea, primită încă la Viena?”



AVRAM IANCU - 200!



Nr.7(47/iulie 2024)

• Observăm, din această scrisoare, că Maiorescu și apropiații lui de la Junimea, doreau ca Eminescu să fie trimis direct la Iași, fără a mai zăbovi în București, unde să se întâlnească cu prietenii și colegii săi, să vadă de lada cu manuscrise și să clarifice ce va face în viitor. Maiorescu și ceilalți se simțeau stingheriți de prezența lui Eminescu, la reîntoarcerea în țară și nu mai doreau să dea ochii cu el. Faptul că ei au colectat bani pentru întreținerea lui Eminescu la Ober-Dobling, nu era altceva decât o obligație față de poet, nedorind ca acesta să ajungă pe drumuri și opinia publică să-i judece.

• Junimistul Petre Missir din Iași, este pus de Titu Maiorescu să-l supravegheze și să-l ajute pe Eminescu, alături de Miron Pompiliu, după ce poetul venise de la sanatoriul Ober-Dobling din Viena. Acesta scrie lui Maiorescu trei scrisori, în care îi vorbește de starea lui Eminescu. „*Va fi fost el melancolic și blazat înainte de boală, dar nu cred ca împrejurările externe și teoriile pesimiste, cu care se îndeletnicea pe atunci, să-i fi smuls tot gustul de viață. Astăzi însă pare că nu i-a mai rămas nici un stimulent, care să-i activeze, fie gândirea, fie simțirea lui; pare că nu există nimic pe lume care să-l poată atrage, lucru care l-am constatat în multe ocazii... Regretă că n-are biblioteca lui lângă dânsul, îi spun să scrie el să i se trimeată sau să scriem noi; el obiectează însă că degeaba scriem, că s-a împrăștiat totul și nu se mai știe ce s-a făcut... Mai dăunăzi îmi spunea că el este „ein aufgegebener Mensch” (un om sacrificat s.n.) și în adevăr acesta e sentimentul ce pare că-l are despre sine... Despre partea cărților lui n-ar fi rău dacă s-ar da de urma lor și s-ar aduna la un loc, d. ex. la Chibici și i s-ar scrie lui deadreptul că i se țin cărțile la dispoziție și că le poate avea oricând va voi*”, spune P. Missir în scrisoarea din 13 mai 1884, către Maiorescu.

• Maiorescu, la care erau cărțile și manuscrisele lui Eminescu, a tăcut tot timpul în privința lor și nu i-a trimis poetului măcar o parte, de care poetul avea nevoie, pentru a le verifica și finisa. El voia să mai publice o parte din poeziile sale, să dovedească că este sănătos și că mai poate scrie poezie. Solicitarea manuscriselor a fost făcută și de la Botoșani, în 1887 și tot fără răspuns din partea lui Maiorescu. Târziu, în 24 ianuarie 1902, când ziarele făceau multă vâlvă în privința manuscriselor lui Eminescu, Maiorescu le-a cedat Academiei Române, spunând că i-au fost dăruite de poet.

• La Iași, Eminescu duce o viață dezordonată, cu multe excese, cu lipsuri materiale, ceea ce a făcut să-i revină simptomele bolii sale. Avea, uneori, un comportament necorespunzător în public, fiind dus la secția de poliție, de unde îl scotea prietenul său, Burlă. Eminescu avea nevoie de supraveghere, tratament și ajutor, dar junimiștii nu s-au înghesuit să-l ajute, fiind nevoit să se descurce singur.

• Profesorul I.N. Roman, l-a văzut pe Eminescu, în perioada când era subbibliotecar, la Biblioteca Universității din Iași și i-a făcut o impresie bună: „Mi-a făcut impresia unui om absolut normal și-a unui funcționar conștiincios, care-și făcea slujba aproape cu plăcere. Și alți vizitatori ai bibliotecii au vorbit de modul conștiincios cu care Eminescu servea clienții bibliotecii, stând la un birou și lucrând la Gramatica sanscrită”.

• Același lucru îl afirmă și Artur Gorovei, student, care venea și împrumuta cărți, Eminescu sevindu-l cu promptitudine. Și el a observat că poetul își făcea datoria de bibliotecar, era liniștit și amabil și că lucra la acea gramatica sanscrită.

• I.N. Roman, referindu-se la sănătatea poetului, apreciază că: „Sănătatea lui Eminescu părea bună. Mulți îl credeau cu desăvârșire vindecat și destoinic pentru o nouă activitate literară. Boala însă îl submina continuu, pe nesimțite. Manifestările ei se accentuau zilnic. Pentru el și pentru sănătatea sa Eminescu era de o indiferență de necrezut. El își trăia, în cea mai pregnantă realitate, filosofia inertă din „Glossa,: nu spera nimic, n’avea teamă de nimic și rămânea la toate rece ! Mânca, dacă avea ce; bea, dacă i se oferea- și dacă i se oferea mult, bea fără măsură... Dormea unde apuca...”

• Îngrijirile unei mame iubitoare, ale unei surori sau ale unei soții devotate - de care ar fi avut atâta nevoie- i-au lipsit. Și ceea ce e revoltător, ași putea zice criminal, e că nimeni nu i-a venit, atunci, în ajutor: nici Statul, nici prietenii politici și literari- nimeni !”

• Dacă, I.N. Roman, membru al Junimii, afirmă că Eminescu nu a fost suficient ajutat, ce se mai poate spune despre alți cunoscuți ai poetului!? Toți, înafară de prietenul său, Creangă, s-au făcut că nu observă greutățile în care se zbătea poetul, retribuit cu o sumă mică pentru activitatea de la bibliotecă, neavând mijloacele necesare pentru tratament. Eminescu trebuia să meargă, cel puțin odată pe an, la băi pentru vindecarea ulcerărilor de la picioare, dar nu a avut cu ce. Viața de burlac, neavând asigurate cele trei mese zilnic, mâncând când avea cu ce prin birturi și cafenele, viață nerecomandată unui bolnav ca el, i-au accentuat boala și medicii i-au recomandat internarea la ospiciul de la Mănăstirea Neamț.



AVRAM IANCU - 200!



Nr.7(47/iulie 2024)

• În luna noiembrie 1886, Eminescu este trimis la sanatoriul de la Mănăstirea Neamț, la recomandarea medicilor Bogdan și Iuliano, cu aprobarea prefectului N. Gane, cu o trimitere în care cei doi pun un diagnostic fals: „*suferă de o alienație mintală, produse probabil de gome sifilitice la creier și exacerbate prin alcoolism*”. Prefectul N. Gane ar fi putut să fie mai binevoitor cu poetul bolnav și neajutorat și să-l interneze la Iași, unde putea fi vizitat și ajutat de prieteni. Mai mult, se apropia întâlnirea anuală a junimiștilor și, poate, nu doreau ca Eminescu să-i deranjeze.

• Dar, junimiștii știau că Eminescu era bolnav de lues, în urma ruperii piciorului și internării sale la Spitalul Sf. Spiridon, în iarna 1884- 1885, diagnostic fals, pus de medicii din acest spital.

• Maria Gavrilescu, soția medicului care l-a tratat pe Eminescu, scria: „Doctorandul îl examinează și, în adevăr, constată că pe ambele gambe existau mai multe plăgi de Ectima, din care unele ulcerate, de natură sifilitică. De altfel, cicatrice de Ectema pe membrele inferioare, însoțite și de alte slabe manifestațiuni sifilitice terțiare, fuseser constatate și cu câteva luni în urmă, pe când el se găsea în spital pentru fractura piciorului și când a și fost supus unui tratament antisifilitic, tratament pe care a fost cu insistență sfătuit de a-l urma un timp mai îndelungat, sub cuvenita supraveghere și direcție medicală, explicându-i-se, atât lui, cât și prietenilor lui intimi, gravele consecințe ce poate avea un sifilis netratat... Vizitat și de bătrânul doctor Russ, i se istituie cuvenitul tratamentul local și cauzal. El, însă, imediat ce se văzu că rănilor i s-au cicatrizat, neglija iarăși, urmarea tratamentului indicat și, pesimist cum era, se lăsa în voia soartei, cu toate sfaturile și insistențele bunilor săi prieteni” (*Corpusul receptării critice a operei lui M. Eminescu*, nr.18, Ed. Saeculum I.O., 2009). De unde știau medicii că ectemele lui Eminescu erau de natură luetică?! Cât de ușor se puneau o serie de diagnostice, în acel timp, fără investigații riguroase, făcute de medici specialiști în domeniu!

• La plecarea din spital, Eminescu îi face cadou medicului, volumul său de poezii, spunându-i: „*Ține, dragă domnule Gavrilescu, această carte de la mine. Sunt foarte mâhnit că nu pot să-ți răsplătesc altfel toată vegherea, oboseala și dragostea dumitale*”.

• Pe carte Eminescu scrie dedicația: „*Alinătorul suferinței mele trupești și mângâitorul meu sufletesc, bunului doctorand Gavrilescu, recunoștință nețărmurită*” Mihail Eminescu

• Din informațiile date de Maria Gavrilescu, soția doctorului ce l-a îngrijit pe M. Eminescu, se observă că poetul a fost tratat pentru presupusul sifilis, cu medicamente pe bază de mercur și la Iași, în perioada 1884-1885, lucru necunoscut de eminescologi până în prezent. Acest tratament i-a închis rănilor de la picioare, dar l-au afectat din punct de vedere fizic și psihic. Așa se explică revenirea simptomelor psihice și comportamentul neadecvat al poetului, în prejma femeilor, pe stradă, sau la teatru (Maria Gavrilescu- *Amintiri despre Eminescu*, 2014). Medicii ieșeni, în mod eronat, l-au diagnosticat pe Eminescu cu lues, deși nu erau specialiști în acest domeniu medical, și l-au tratat pentru o boală pe care n-o avea. În urma intoxicației cu produse pe bază de mercur, poetul a fost afectat de efectele secundare ale tratamentului, i s-au deschis rănilor de la picioare și era nevoie de o dezintoxicare la băi. Așa se explică și plecarea lui Eminescu, la băile de la Liman- Odesa, în urma recomandării doctorului Max. El mai făcuse o serie de băi la Repedea-Iași, cu rezultate reduse.

• De la Spitalul Sf. Spiridon din Iași, Eminescu primește un certificat medical, pentru justificarea absențelor de la ore: „*Subsemnatul, Doctor în Medicină, Medic Primar al Secțiunii Chirurgice, certifică că dl. M. Eminescu suferă de o fractură maleolară și pentru a cărei vindecare are necesitate de un timp de 2 luni de zile. Medic primar: Dr. Sculy*”. Certificatul este din 12 noiembrie 1884, necesar pentru Școala Comercială din Iași, unde Eminescu era profesor. Este publicat de Marcel-Dumitru Ciucă și se află în arhivele școlii. Este singurul certificat medical al lui Eminescu cunoscut, deși, el a fost internat de cca. 10 ori în spitale și sanatorii (Nicolae Georgescu- *Iubind în taină- Dragostea dintre doi mari poeți, Mihai Eminescu și Veronica Micle*- Editura Mușatinia Văratcă, 2022, pag.376).

• Din aceste importante informații, date de Maria Gavrilescu și din ce se cunoaște despre boala poetului putem observa că, lui Mihai Eminescu i s-au aplicat tratamente pe bază de mercur de patru ori: la sanatoriul doctorului Al. Șuțu din București, în 1883, la spitalul Sf. Spiridon din Iași, în 1885, la Botoșani, la recomandarea și sub supravegherea doctorului Francisc Iszak, în 1887 și la București, în 1889, din nou la sanatoriul lui Al. Șuțu, tratamente care l-au afectat fizic și psihic, fiindu-i necesare tratamente la băi, pentru eliminarea mercurului din organism. Aceste cure balneare nu s-au făcut în timp util, sau deloc, așa încât, intoxicația cu produse pe bază de mercur i-au afectat organele vitale (creierul, inima, ficatul și rinichii), cu simptomele vizibile și în comportamentul poetului.



Cetatea Cavalerilor

Fondator: Colonel Dr. Constantin MOSINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
Editura Tipo MC, Oradea, 2020

Cartea Mea, e și a Tui ISSN 2734-6889; ISSN_L 2734-6889

AVRAM IANCU - 200!



Nr.7(47/iulie 2024)

•În ultimul număr al colecției EMINESCIANA (nr.108), scriitorul Theodor Codreanu, vorbește despre un caz asemănător, privind tratamentul cu mercur aplicat președintelui american Abraham Lincoln: „Se vorbește, în cazul președintelui american de *perioada neagră a vieții* (1858-1861), când ajunsese la o depresie profundă, cu insomnii și stări de nebunie, manifestate cu treceri de la furie la melancolie, cu izbucniri necontrolate de euforie și hohote de râs. În America, era pe vremea aceea o adevărată modă a tratamentului cu mercur sub forma unor pastile albastre. Se utiliza chiar ca panaceu, de la durerile de dinți la tuberculoză și sifilis. Împrejurarea în care Lincoln a început să facă „tratamentul” rămâne obscură. N-ar fi exclus a fi la mijloc și un început de sifilis... Te duci cu gândul la paralela cu Eminescu. Simptomele trăite de poet sunt aproape similare. Ameliorarea a venit când a fost smuls de la tratamentul cu mercur, la Viena. Dar dacă Lincoln a fost un om liber și a putut înfrânge boala, ajutat mult de familie, renunțând la dependență, cu Eminescu s-a petrecut invers. Tratamentul i s-a făcut abuziv, fie pe fondul modei medicale, fie din alte pricini. Ori de câte ori poetul a scăpat de *mal praxis*, tratamentul i s-a impus din nou, cel puțin în trei perioade: 1883, prima internare la Șuțu, 1887, la Botoșani, în 1889, din nou încarcerat la Șuțu, când i s-a dat lovitura de grație” (Theodor Codreanu – *Fragmentarium eminescologic*, Editura Junimea, Iași, 2024, pag.128). A patra oară, i s-a aplicat tratamentul la Iași, în 1885, lucru mai puțin cunoscut. De câte ori i s-a oprit tratamentul ucigaș, Eminescu și-a revenit de fiecare dată: la sanatoriul Oger- Dobling, la ospiciul de la Mănăstirea Neamț, la băile de la Liman- Kuialnik, la băile de la Halle, Austria, în 1887. Întreruperea tratamentului, însoțit de dezintoxicarea la diferite băi, l-au adus pe Eminescu într-o stare normală, când putea lucra și, chiar, să mai scrie poezie. Dar, contemporanii săi l-au considerat bolnav incurabil de lues, bolnav de paralizie generală progresivă, diagnostic pus de medicii timpului, a fost incapabil de activitate literară și mai ales de publicistică și scos din viața publică.

•Astăzi, după ce medicii specialiști au cercetat boala lui Eminescu, au exclus cu desăvârșire diagnosticul de lues și paralizie generală progresivă, scoțând în evidență tratamentele greșite, cu medicamente pe bază de mercur, care i-au intoxicat organismul și i-au grăbit sfârșitul, unui om aflat în plină putere fizică și creatoare – cel mai Mare Poet al românilor.

Nicolae Iosub, iulie 2024, Botoșani

•**Bibliografie:**

1. *Corpusul receptării critice a operei lui M. Eminescu*, nr.18, Ed. Saeculum I.O., 2009;
2. Nicolae Georgescu- *Iubind în taină- Dragostea dintre doi mari poeți, Mihai Eminescu și Veronica Micle*– Editura Mușatinia Văratc, 2022, pag. 376;
3. Theodor Codreanu- *Fragmentarium eminescologic*, Editura Junimea, Iași, 2024.



Localul Bibliotecii Universitare Iași-
ilustrată din 1915



Spitalul Sf. Spiridon din Iași, unde a fost internat
Mihai Eminescu, în 1884- ilustrată din 1956



Plac special- 135 ani de la moartea lui M. Eminescu și ștampilă comemorativă,
realizate de filateliștii botoșăneni- grafică Samuel Pascariu



Maxime realizate la Botoșani- 135 de ani de la moartea lui Mihai Eminescu